

Henkilöstörahasto kartuttaa yhtiön tulosta ja palkitsee työntekijöitä

■ *Henkilöstörahastot ovat yrityksen henkilöstön omistamia ja hallinnoimia rahastoja. Niiden tarkoituksena on palkita henkilöstöä lisäarvoa tuottaneesta työstä ja kartuttaa varallisuutta sijoitustoiminnalla.*

Voittopalkkioihin perustuva henkilöstörahasto soveltuu yksinkertaisuutensa vuoksi eri toimialoille ja eri kokoisten yritysten palkkiojärjestelmäksi.

Henkilöstörahasto on vapaaehtoinen palkitsemistapa, jossa yritys ja henkilöstö yhdessä sopivat järjestelmän käyttöönotosta. Perustamisesta ja sen hallinnoinnista päättää henkilöstö.

Lakia voi hyödyntää Suomessa yli 30 hengen yritys. Vastaavallaisia järjestelmiä käytetään hyvin yleisesti esimerkiksi Yhdysvalloissa, jossa sillä paikataan puuttuvaa eläketurvaa. Euroopassa sen sijaan käytäntö poikkeaa voimakkaasti toisistaan. Suomessa ensimmäiset henkilöstörahastot perustettiin vuonna 1990.

Tällä haavaa Suomessa on perustettu 57 henkilöstörahastoa. Toiminnassa niitä on 42. Viime kevään aikana perustettiin viisi uutta rahastoa.

Voittopalkkioita rahastot maksavat yrityksen menestyksen mukaan, joten sen suuruus vaihtelee vuosittain. Tutkimusten mukaan yrityskohtaisilla palkkioilla henkilöstöä kannustavat yritykset kannattavat paremmin kuin sellaiset, joilla vastaavaa järjestelmää ei ole.

Kun perinteisissä suorituspalloissa palkitsemislähtökohta on työhön kuluva aika, jota verra-

taan työntutkimuksella mitattuun aikaan, niin voittopalkkiojärjestelmässä mitataan koko henkilöstön kyvykkyyttä saada työlle lisäarvoa yrityksessä.

Henkilöstörahastolle maksettava voittopalkkioerä lasketaan yrityksen eri tavoin mitattavasta tuloksesta – esimerkiksi liikevoitto vähennettynä voittotavoitteella.

Voittopalkkiot voivat toimia palkkakustannusten joustamismahdollisuutena. Palkansaajan kannalta rahasto-osuuden vuosittainen nosto-oikeus korvaa voittopalkkion poisjäämisen taloudellisessa taantumassa.

– Nykyisen käytännön mukaan palkkion tulee perustua vähintään 50-prosenttisesti voittoon. Toinen puolikas voi perustua operatiivisen toiminnan tulokseen, kertoo johtaja **Ossi Peltomaa** helsinkiläisestä Rahastopalvelu RP Oy:stä.

Verotuksellisia etuja

Nostettavasta rahasto-osuudesta 20 prosenttia on verotonta tuloa. Lisäksi on tulontasausmahdollisuus useammalta vuodelta. Kun työntekijälle jää työnantajan kokonaispalkkakustannuksista käteen 25 prosenttia, voittopalkkiojärjestelmässä käteen tuleva osuus

Henkilöstörahastot soveltuvat johtaja Ossi Peltomaan mielestä hyvin myös teknisen alan yrityksille. Peltomaa työskentelee Rahastopalvelu:ssa, joka on henkilöstörahastojen ja palkitsemisjärjestelmien hallinnointipalveluihin erikoistunut yritys.

Henkilöstörahaston perustamisedellytykset

Henkilöstörahasto voidaan perustaa

- suomalaiseseen yritykseen tai valtion virastoon
- pääsääntöisesti vähintään 30 henkilön yritykseen
- 10–29 henkilön yritykseen, jos omistus riittävän hajautunut
- rahasto voi olla myös konsernikohtainen, useamman yrityksen yhteinen rahasto
- kansainvälisten yhtiöiden koko henkilöstön yhteinen rahasto

Henkilöstörahaston jäsenyys perustuu työsuhteeseen.

Jäsenyydestä ei voi kieltäytyä eikä se tuo velvoitetta jäsenelle. Yrityksen ylin johto voidaan rajata jäsenyyden ulkopuolelle. Henkilöstörahastolaki ja rahaston säännöt määrittelevät jäsenyyden ehdot.

Posti saa suurimman henkilöstörahas- ton

■ Suomen Postiin on perusteilla Suomen suurin henkilöstörahas-
to. Alkuvaiheessa mukaan tulee yli 21 000 työntekijää. Henkilöstörahas-
ton perustamiskokous pidettiin hel-
mikuussa.

Henkilöstörahas-
toon kuuluvat ensi vaiheessa emoyhtiö
Suomen Posti Oyj:ssä työskentelevät. Kotimaan tytäryhtiöiden
työntekijät liittyvät halutessaan henkilöstörahas-
toon myö-
hemmin tämän vuoden aikana. Tavoite on, että muutaman
vuoden sisällä henkilöstörahas-
tossa ovat mukana kaikki
Posti-konsernin 24 000 työntekijää.

– Haluamme luoda järjestelmän, jossa koko henkilöstö ke-
kee saavansa kiitoksen yhtiön menestymisen eteen teke-
mästään työstä. Posti on toiminut yrityksenä nyt 11 vuot-
ta, ja henkilöstömme on ollut vahvasti mukana taloudel-
lisesti terveellä pohjalla olevan toiminnan kehittämisessä.
Henkilöstörahas-
to on myös keino, jolla yrityksen suuri hen-
kilöstö aktivoituu entistäkin enemmän seuraamaan taloudelli-
sia asioita ja ottamaan vastuuta sekä asiakkaista että sisäis-
estä yhteistyöstä, konsernijohtaja **Jukka Alho** toteaa. □

nousee jopa 70 prosenttiin.

Yritys tekee vuosittain päätök-
sen rahastolle maksettavan voit-
topalkkioerän määräytymisperus-
teista. Palkkion määräytymiseen
liitetään yleensä joukko rajauksia.
Yksi hyvin yleisesti käytetty on tu-
lostavoitteen ylitys, jolloin turva-
taan yrityksen normaalin toimin-
nan edellytykset. Suomessa hen-
kilöstörahas-
toihin on maksettu
kyseisiä palkkioita vuosina 1990–
2003 yhteensä noin 433 miljoonaa
euroa.

Rahaston perustamisen edel-
lytys on yrityksessä käyttöönotet-
tu voittopalkkiojärjestelmä. Niitä
on perustettu hyvin erikokoisiin
yrityksiin. Toiminnassa on nyt 42
rahastoa, joista pienimmässä on
20 henkilöä. Suurimmat ovat yli
10 000 henkilön konserniyhtiöitä.
Rahastoja valvoo Työministeriö.

Henkilöstörahas-
toon maksetut
voittopalkkiot eroavat tulospalk-
kiosta merkittävästi. Näistä eris-
tä työnantaja ei maksa henkilös-
tösivukuluja. Henkilöstö nostaa
rahasto-osuuden 20 prosentin ve-
rottomuusedulla ja lisäksi rahasto
on verovapaa.

Tällaisia etuja ei ole muissa pal-
kitsemistavoissa. Tämä tekee ra-
hastoivista voittopalkkioista Suo-
messa erittäin kilpailukykyisen ja
kiinnostavan.

– Lisäksi rahastomallissa vero-
osuus ei mene suoraan yhteiskun-
nalle, vaan jää rahastoon. Näin ra-
hasto voi käyttää osuutta sijoitus-
toimintaan ja kartuttaa jäsenten
rahasto-osuutta, Peltomaa huo-
mauttaa.

Esimerkkinä voidaan ottaa vuo-
tuinen 1 500 euron voittopalkkio.
Jos ajatellaan, että työnantaja
maksaisi siitä 500 euroa sosiaali-
turvamaksua ja veroa 500 euroa,
työntekijän käteen jäisi vain 500
euroa. Rahastoivassa voittopalkki-
ojärjestelmässä 1 500 euroa siirtyy
suoraan jäsenen rahasto-osuuteen,
joka kasvaa vielä sijoitustoiminnan
tuotoilla.

Nosto-oikeus viiden vuoden jälkeen

Suomessa maksettiin työntekijöil-
le vuonna 2003 parhaiten mak-
saneessa yrityksessä keskimäärin
voittopalkkiota noin 3 800 euroa.

Työsuhteen jatkuessa jäsenellä on
viiden vuoden jälkeen oikeus nos-
taa rahasto-osuudestaan vuosittain
15 prosenttia tai alle, kunhan se ei
ylitä 15 prosentin vuotuista rajaa.
Hän voi myös siirtää osuuden nos-
toa myöhemmille vuosille.

Työsuhteen päätyttyä jäsenyys
rahastossa päättyy ja jäsenelle
maksetaan koko rahasto-osuus,
riippumatta siitä onko viiden vuo-
den jäsenyysaika täyttynyt.

Rahastojen varat on sijoitettu
joko osakkeisiin ja osuuksiin, si-
joitusrahastoihin, joukkovelkakir-
joihin, pankkitalletuksiin tai lai-
nattu yrityksille. Omaan yrityksen
sijoittaa noin puolet rahastoista.
Tällöin myös riskinotto on sallit-
tua. 1990-luvulla keskimääräinen
henkilöstörahas-
tojen tuotto oli 12
prosenttia.

Syyskuun alussa vuonna 2004
tuli voimaan viimeisin lakiuudis-
tus, jossa otetaan huomioon
muun muassa yritysjärjestelyjen
vaikutukset henkilöstörahas-
toimintaan.

Esimerkkinä mainittakoon, että
Sanoma Oy:n henkilöstörahas-
to, jota Rahoituspalvelu RP hal-
linnoi, on saanut kyseisiä voit-
topalkkioita kaikkiaan noin 15 mil-
joonaa euroa. Jäsenille rahastosta
on maksettu rahasto-osuuksia noin
17 miljoonaa euroa. Tästä huoli-
matta rahastossa on jäsenosuus-
pääomaa jäljellä vielä 19 miljoonaa
euroa.

– Henkilöstörahas-
tot soveltuvat hyvin myös teknisen alan yri-
tyksille, koska niiden henkilös-
tön tulospalkkiojärjestelmät ovat
usein melko monimutkaisia ja vaa-
tivat runsaasti hallinnollista työtä,
Peltomaa korostaa. □

TEKin Arkkitehtikerhon kevään tilaisuuksia

Tiistaina 19.4.05
klo 17.00

Suomalainen Klubi,
Johtokunta-kabinetti

Tsunamien tunnistamis- teknologia

tekn.tri, arkkit. Wille Mikkola

Tiistaina 26.4.05
klo 17.00

Tutustuminen Kampin keskuks-
sen suunnittelu- ja toteutus-
projektiin sekä vierailu työ-
maalla. Kokoon-tuminen työ-
maatoimiston edessä.

Kampin keskus ja uudet terminaalit

Projektipäällikkö Ilpo Forsén
Helsingin kaupunki, tiedotus-
päällikkö Maija Saastamoinen
SRV Viitokset Oy

20 ensimmäistä
mahtuu mukaan

Tiistaina 24.5.05
klo 17.00

Suomalainen Klubi,
Pankki-kabinetti

Kansantalouden lainalaisuuksien vaikutus rakentamiseen
Asiakaspäällikkö Reijo Mälkiä,
Senaatti-kiinteistöt

Ilmoittautumiset viikkoa ennen ao. tilaisuutta TEKiin:

Tiina Länkelinille,
tiina.lankelin@tek.fi,
puh. (09) 2291 2255

Tervetuloa!